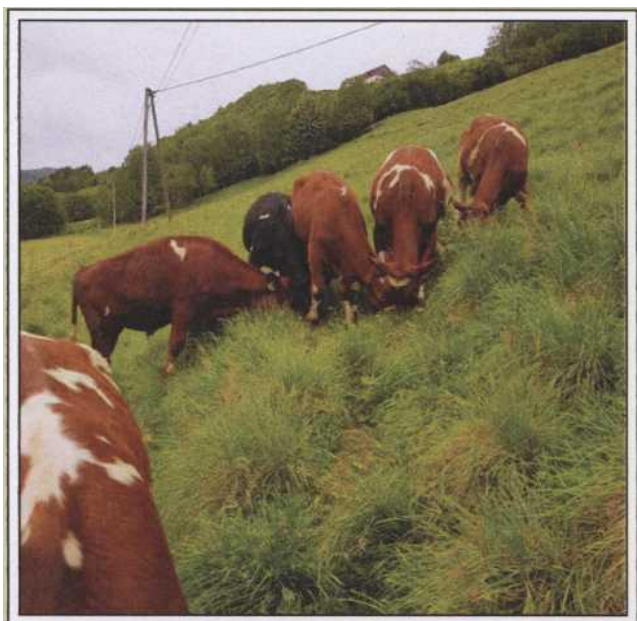

Vi må henge sammen, ellers blir vi hengt en for en.

ÅRSMELDING 2023 HEDMARK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

**Mat fra lokale ressurser i fjell og utmark.
Beitebruk og seterdrift.**

Jordbruk er bruk av jord til matproduksjon

ÅRSMELDING FOR 2023

Fylkesstyret i Hedmark Bonde- og Småbrukarlag meldingsåret bestått av:

Grim Jardar Aasgård, leder
Kjersti Rinde Omsted, organisatorisk nestleder
Ståle Støen, politisk nestleder
Arne Erik Våge, styremedlem
Per Lindholt, styremedlem

Leder og de to nestlederne utgjør styrets arbeidsutvalg.

1. varamedlem, Jens Erik Furulund er fast møtende i styret
2. varamedlem, Leif Huse
3. varamedlem, Rasmus W. Kristensen

Leder i 2023 var Ellen Marie Tangen til årsmøtet i mars. Grim Jardar Aasgård fra Vingelen ble valgt til leder i mars. Ståle Støen fra Folldal var politisk nestleder og Kjersti Rinde Omsted fra Grue var organisatorisk nestleder. Første varamedlem Jens Erik Furulund har møtt fast i styret. 3. vara Rasmus W. Kristensen har møtt i styrets nettmøter.

Hvem er styremedlemmene?

Grim Jardar Aasgård. Mjølkebonde, sæterbruker og fotosyntesefantast i Vingelen, lokallagsleder i Tynset og Tolga BS i mange år. Engasjert i å få til nødvendig endring i jordbrukspolitikken. Jamstilling på nytt tallgrunnlag. Var våren 2023 en av forfatterne av NBS sin sjølforsyningsplan.

Med og arrangerte debattmøte " Det er maten vår for pokker!" på Tynset den 24. mars 2023 sammen med Tolga Tynset Bonde og Småbrukarlag, Vingelen Bondelag, Tolga Bondelag, Innlandet Fylkeskommune, Tolga Os Sparebank og Tynsetingen (nettavis) Innledere Bjørn Egil Flø, Martin Loeng, Per Olaf Lundteigen, Anders Nordstad, Oskar Tørres Lindstad og Erling Aaseng. 180 stk i salen og ca 900 på stream. Han deltok også som arrangør av det avsluttende debattmøtet for prosjektet " Sammen om beredskap" i Tolga kommune. Faglaga, Sau og Geit og AU i TINE var sammen om dette. Robert Mood innledet, før det var debatt med politikere fra Røros og Nord-Østerdalen.

Medforfatter i NBS´ Sjølforsyningplan.

Skrevet i Aftenposten, Nettavisen, Nationen og Tynsetingen om jorbruksforhandlingene 2023, rett tallgrunnlag, politikerne forstår ikke alvorret, økonomisk tap å drive gård, NBS forlot ikke bordet i JF23, men ble satt på gangen, bærekraftig matproduksjon og mye mer. Lenker til artiklene finner du bakerst i årsmeldinga.

Fikk med ordfører Tolga i til å være med på NBS sitt krav i JF 23 da det ble framlagt . Ordfører Bjørnar Tollan Jordet meldte seg inn i laget. Her la vi og grunnlag for møte sammen med kommunene i Nord-Østerdalen i september.

Medarrangør i møte med Tor Jacob Solberg på Tolga i september med kommunene i Nord-Østerdalen og faglaga som arrangører. Her var det politisk debatt med brødrene Sandtrøen, Lars Haltbrekken og Elisabeth Gjems, samt lokalpolitikere fra Nord-Østerdalen. Guri Jortveit og Arbeidets Rett ledet og strømmet på nett. 200 personer i salen og 500 på nett.

Tor Jacob Solberg var også innom til et møte hos Jo og Mette Øvergaard på Atnbrua på denne turen. Et besøk som nok ga inspirasjon til å aktivere Stor-Elvdal BS utpå seinhøsten.

Grim og Tor Jacob Solberg var og på Storsteigen for å møte elever og ansatte, for å komme med et svar på framtidig organisering av landbruksutdanningen. Her leverte HBS et hørings svar som NBS i sin helhet tok inn i sitt.

Var og sentral i Aksjonsgruppa “Brød og Sirkus” som på landsmøtet 2023 fikk betydelig oppmerksomhet i nasjonale media med sin “bondebegravelse” Han sitter nå også i NBS sitt aksjonsutvalg. Aksjonsutvalget sammen med jordbrukspodden spilte inn 24 episoder med 24 gjester i adventskalender før jul i 2024. Dette var mye arbeid, men vi fikk veldig mange gode tilbakemeldinger.

Høsten 2023 tok han og Kjersti Rinde Omsted initiativ til å starte NBS sitt klima-og bærekraftsarbeid med planlegging av oppstartseminar 10. januar 2024.

Grim holdt 1. maitale for fagbevegelsen på Tynset.

Kjersti Rinde Omsted, Solør. Driver med gamle kornsorter, økologisk. Kjøttfé. Økoløft - foredrag. Fartstid i faglag. Er opptatt av dialogen med forbrukerne, ernæring og helhetlig helse. Initiativ og arrangør for NBS-seminaret om Klima- og bærekraft.

Ståle Støen, Folldal. Driver med sau, fôrsalg, vedsalg. Lang fartstid i HBS og NBS. 1. vara til landsstyret til landsmøtet -23, så styremedlem. Leder i NBS´ rovviltutvalg. Alltid på farten for HBS og NBS.

Per Helge Lindholt, Vang. Driver med sau og kønn. Lang fartstid i NBS og HBS og som leder og styremedlem i HBS. Valgkomité i NBS. Driver LED sau - forvaltning av sauflokken. Holder tak i HBS´nettside under NBS, Økonomi, regnskapsføring og regnskapsframstilling for årsmøtet og i fylkeslagets rovviltarbeid.

Arne Erik Våge, Vang. Driver med kønn, lærer på Jønsberg i plantedyrking. Opptatt av naturbruksutdanning, sjølforsyning og jordvern. Skrev HBS´ høringsuttalelse til omlegginga av jordbruksutdanninga.

Kvinne- og likestillingsutvalget

Styret ser mange perspektiver det kan være nødvendig at et slikt utvalg arbeider med bl.a. velferdsordninger, fysisk og psykisk helse, rekruttering på like vilkår.

Utvalget har ikke hatt aktivitet i 2023.

Valgkomité

Valgkomitéen har bestått av leder Arne Erik Våge - Vang, og medlemmer Merete Furuberg - Glåmdalen og Tore Gue - Os. Varamedlemmer er Jorunn Støen, Folldal, Øyvind Froknestad - Løten og Toril Mellum - Løten. Valkomitéen velges for tre år og med best mulig geografisk fordeling. Lengst sittende medlem er leder. Arne Erik Våge er leder fram mot årsmøtet i 2024.

Styrets oppnevninger:

Rovviltutvalg. Styret oppnevnte Per Lindholt og Ståle Støen til HBS` rovviltutvalg. Utvalget knytter til seg andre ressurspersoner når de ser behovet for det. Per Lindholt representerer HBS i NBS` fylkeskontaktforum.

Partnerskap landbruk består av faglaga, fylkeskommunen, statsforvalteren, skoglaga og Innovasjon Norge. En felles representant fra Oppland BS og HBS. Ståle Støen er medlem. **Partnerskap arbeidsgruppe.** Ståle Støen er medlem i PA.

Landbruksråd innlandet. Fylkessekretær Ingar Elgevasslien er oppnevnt til medlem i Landbruksråd innlandet og til styringsgruppa for landbrukshelga.

Hedmark landbruksselskap. Per Lindholt og Ståle Støen er oppnevnt til medlemmer i Hedmark landbruksselskap. Jens Erik Furulund fortsetter som medlem i representantskapet.

Per Lindholt er oppnevnt til arbeidsutvalget i Hedmark landbruksselskap.

Arne Erik Våge tar ansvar for at HBS deltar på Blæstaddagen.

Jordvernalliansen innlandet. Utsending til Jordvernalliansen innlandet er Per Lindholt.

Fadderordninga i HBS 2023:

Fadderne skal følge opp sine lokallag.

Arne Erik Våge: Løten, Vang, Ottestad.

Ståle Støen: Trysil, Engerdal, Stor-Elvdal. Rendalen.

Jens Erik Furulund: Elverum, Åmot, Vallset og Romedal.

Kjersti Rinde Omsted: Glåmdal. (seks lag slått sammen i 2021)

Grim Jardar Aasgård: Tolga og Tynset, Os, Alvdal, Folldal.

Per Lindholt: Nordre Ringsaker, Furnes, Veldre.

Innledning

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har fått mange nye medlemmer det siste året, men det skulle vært så mange, mange flere tatt i betraktning hvor mange som fulgte fjasbok-gruppa Bondeopprør21, og hvor mange som er enige med oss, men medlemmer i andre lag!

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har vært et konstant bondeopprør gjennom mange tiår. I NBS har vi hatt bondeopprøret med oss, mens staten og mange av organisasjonene i landbruket faktisk har hatt opprøret mot seg. Under landsmøtet 2022 tok vi i NBS bondeopprøret videre. En av de sentrale i Bondeopprør21, Tor Jakob Solberg, ble valgt til ny leder etter at Kjersti Hoff fra Løten hadde ledet laget i de fire åra hun i utgangspunktet hadde tenkt.

Tor Jakob Solberg ble gjenvalgt under landsmøtet i NBS i november 2023 og har fungert som en veldig drivkraft for oss her i Hedmark også. I samme møtet ble vår lokale veteran og ildsjel Ståle Støen, fra Folldal, valgt til styremedlem i Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Marianne Lunåsmo fra Tynset ble valgt til 2. varamedlem. Begges kunnskaper og pågangsmot vil utvilsomt være en styrke for styrets arbeid.

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal lede kampen for rettferd for bonden og vil ha avgjørende betydning for norsk matforsynings framtid. Vi skal vokse som organisasjon og jeg er lykkelig over å få denne muligheten, sier Solberg.

Til jordbruksforhandlingene 2023 var NBS særdeles godt forberedt og hadde alliert seg med støttespillere som Robert Mood, Jan Davidsen og Anja Bakken Rise. Ny generalsekretær og dyktig tallknuser var på plass. NBS og NB kom ikke til enighet om krav fordi NBS denne gangen ikke ville gi seg på rett tallgrunnlag og denne gangen heller ikke ville la NB forhandle ned kravet. Dessverre ble vi satt på gangen nærmest før forhandlingene med staten startet og dermed ble det som ganske vanlig en avtale mellom staten og Norges Bondelag som ikke evner å forbedre bondens vederlag til lønn og egenkapital. Historisk høye priser på innsatsfaktorer i landbruket betyr for mange at pengene er godt og vel brukt lenge før de kommer til utbetaling.

For rekruttering er økonomien særlig viktig. Utfordringene er mange, men vi må ikke glemme at vi som bønder har mange fine dager også. Det ser også ut til at mange unge kjøper seg gård eller har planer om ei framtid i matproduksjon. Landbruksfagskolene har stor søkning. Medlemstallet i lagene rundt om i Norge peker oppover. Det må bety at flere tenker at mat er viktig! Det gleder vi oss over.

Organisasjonsarbeid

Sekretær. Ingar Elgevasslien, Folldal er ansatt som sekretær i inntil 20% stilling med kontor på Dalholen i Folldal. Det betyr om lag en dag i uka. Lokallaga kan her få hjelp til ymse saker og fylkesstyret oppfordrer lokallaga og medlemmene til å ta kontakt.

Medlemmer. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har ca. 520 medlemmer i Hedmark ved utgangen av året. En netto økning fra 474 ved utgangen av 2022. Noen melder seg inn, noen få melder seg ut, men de aller fleste i avgang er ubetalte medlemskap som slettes. Fylkessekretær har fra midt i 2022 elektronisk tilgang til medlemsregisteret som oppdateres fortløpende. Det kan sendes purring, ny faktura, epost eller SMS direkte fra systemet. En veldig framgang som medlemmene først og fremst vil merke som økt antall henvendelser pr. tekstmelding og epost og bedre informasjonsflyt fra fylkesstyret.

Styrearbeid. Styret har holdt 4 møter og behandlet 35 saker i 2023. Tre nettmøter og 1 fysisk møte. Det er behandlet uttalelser, organisatoriske- og politiske saker.

Agronomutdanninga. HBS ga i desember uttalelse til Utdanningsdirektoratets forslag til ny struktur for agronomutdanninga.

Utdanningsdirektoratet ønsket tilbakemeldinger på tre alternative modeller:

- Splitte Vg3 landbruk i to fag med ulik opplæringsmodell (2+2 eller Vg3 i skole som nå).
- 2+2-modell – to år opplæring i skole, etterfulgt av to år i lærebedrift.
- Yrkeskompetanseløp – dagens opplæringsmodell, med 3 år i skole.

Essensen i uttalen var: HBS mener at et 2+2 løp i vgs, ikke vil gi en opplæring som er en god nok plattform til å eie og drive et gardsbruk etter endt utdanning. Derimot mener vi at dagens 3-årige landbruksløp gir god og relevant opplæring både for framtidige bønder og fagarbeidere i landbruket.

Jordbruksforhandlingene 2023. Styrets innspill

I Hurdalsplattformen ligger det inne mål om inntektsmessig jamstilling økt sjølforsyning av mat på minst 50% produsert på norske ressurser. Imidlertid er det få grep i gjennomført landbrukspolitikk i regjeringsperioden som trekker i retning av økt sjølforsyning og økt inntekt for jordbruket.

Regjeringen har flagget ganske høgt at de skal øke selvforsyningen til minst 50%, men det de gjør fører ikke til noen økning. Jordbruksoppgjøret har så langt blitt samme lest som tidligere, men 2022 ga et tilskudd til å tette inntektsgapet mellom bønder og andre.

For å øke sjølforsyningen må vi bruke de ressurser vi har nok av, og ikke bygge ned de vi har for lite av. Vi må stoppe import som konkurrerer ut Norske råvarer på pris. Vi må bruke norske råvarer der det er mulig. Dette kan dessverre ikke skje uten at det går ut over noe og noen. Her må regjeringen hjelpe til slik at ingen lider som følge av endringene. Det er tross alt landbrukspolitikken som har satt oss i den situasjonen vi er i.

Erkjennelse:

- Norge har lite dyrka jord som er godt egnet til matkorn. Ganske mye av denne jorda brukes likevel til dyrking av kraftfor til dyr.
- Vi importerer for fra fattige land for å fore kraftforspisende dyr
- Vi importerer også mat vi kunne produsert selv..
- Selv om det er agronomisk fornuftig å ha husdyr i kornområder, er det likevel ikke den mest ressursmessig fornuftige bruken av kornjord siden den er en knapphet.

Hva kan gjøres for å forbedre dette:

- Vi kan bruke mer norsk korn til menneskemat. Det er fullt mulig å bake brød av hvete og rug med litt lavere proteininnhold, litt lavere hektolitervekt, og litt lavere falltall. Det meste kan oppnås ved at for lav verdi i en av kriteriene kan oppveies av høg i en annen. Ved blanding vil snittet være bra nok.
- Det kan ikke være import av helt eller delvis ferdige bakevarer.
- Bygg og havre kan brukes til menneskemat i langt større grad enn vi gjør i dag. Bygg kan erstatte importert ris, som er en knapphet i mange land, delvis grunnet eksport.
- Vi kan ikke importere soya til dyrefor, det er det samme som å fore med regnskog.

- Kjøttproduksjon skal foregå på de ressurser vi har nok av, beitegras, og gras i distrikter der kornproduksjon ikke er mulig. For å oppnå dette, kan vi ikke bruke penger på å nedskrive kornprisen til produksjon av kraftfor. Kraftfôrkjøtt vil da måtte bli langt dyrere, og forbruket vil gå i retning beitekjøtt.
- Vi kan ikke forholde oss til de internasjonale kostholdsrådene. Vi har i det siste fått bekreftet at dette ikke er kostholdsråd, men eksportråd. De som kommer med disse rådene ser til eget lands ønske om å eksportere produkter. Det er med andre ord penger, og ikke helse som styrer dette. Det er årsaken til at det skifter så mye fra gang til gang.
- Områder i utmarka med godt og meget godt beite må få det samme vernet som matjorda
- Brakklegging av dyrka jord må opphøre og antall bruk i drift må øke.
- Sammen med inntektsopptappinga må driveplikta håndheves strengere
- Generelt vil HBS benytte virkemidler som demper produksjonspresset og på den måten sikrer inntektene i næringa og samtidig holder markedet i balanse
- HBS avviser kvoteordning i saueholdet. Kvoteordning er det mest effektive virkemiddelet for å redusere antall bruk i drift, antall hender i arbeid og bruken av beiteressursene i utmarka
- HBS støtter forslaget om tak på tilskudd på hvert bruk
- HBS vil foreslå konsesjonsgrense på sau og ammeku for på den måten dempe produksjonspresset, hindre industrialisering av husdyrholdet og sikre landbruk over hele landet og dessuten at beitelaga har medlemmer
- HBS står hardt på at driftsøkonomien må bli på et nivå som avløser statens byråkratiske detaljregulering gjennom IBU ved nybygg og opprusting av driftsbygninger
- Ethvert nytt bygningsmessig og driftsmessig pålegg knytta til antatt bedra dyrevelferd må kostnadsberegnes og kompenseres

NBS må utforme krava i jordbruksoppgjøret slik at matberedskapen bedres og sjølforsyningen øker. Det kan brukes i argumentasjonen ovenfor staten at dette fremmer deres lovede politiske målsetting.

Oppstartsseminar NBS sitt klima- og bærekraftsarbeid

Utover høsten la HBS v. Grim Jardar Aasgård og Kjersti Rinde Omsted grunnlaget for oppstartseminar for NBS' klima- og bærekraftsarbeid på Opaker i januar 2024.

Leder har foreslått for styret i NBS at den gruppa som skal jobbe fram klima/bærekraft dokumentet må ha med ett medlem fra sjølforsyningsruppa, ett medlem fra gruppa som jobba med opptrappingsplan og Anders Bakke Klemoen fra arbeidet med Menon. Og gruppa må komme i gang raskt, for klima blir et nytt angrepspunkt for myndighetene mot jordbruket nå som Menon og nivå med krav om riktig tallgrunnlag kommer på plass. Klima vil og være angrepspunkt mot sjølforsyningsplana, jfr mer bruk av beite og grovfôr i graslandet Norge, som vil gi flere drøvtyggerer.

Basert på landsmøtevedtak fra 2023 skal Norsk Bonde- og Småbrukarlag utarbeide en klima- og bærekraftplan.

NBS har sammen med Norges Bondelag skrevet under på en intensjonsavtale om å kutte 5 mill. tonn CO₂-ekvivalenter akkumulert i perioden 2021-2030. Samtidig er det

store bærekraftsutfordringer i landbruket som krever en bredere problemforståelse og sammensatte løsninger. Intensjonen med denne planen er å vise at løsningene må løftes til politisk nivå, og at ansvaret ikke kan ligge på gårdsnivå alene. Vi ønsker å vise at NBS har det viktige og riktige fokuset på klima- og bærekraftsutfordringene.

I utarbeidelsen av planen ønsker vi involvering av medlemmer, lokallag og fylkeslag i organisasjonen. Det vil bli en innspillsrunde seinere i planarbeidet.

Alvdal BS og Stor-Elvdal BS er gjenopplivet i 2023. Nye og gamle lokale ildsjeler tok tak og reorganiserte lokallaga. HBS ga organisatorisk hjelp i arbeidet. Medlemstallet i Alvdal har økt med over 110 prosent og de ble tildelt NBS' vervepris under landsmøtet. Tolga og Tynset BS har også hatt veldig god økning i antall medlemmer. Det samme har Ottestad og Glåmdalen.

Nyvalgt leder Sigmund Kverberg Paaske i Alvdal BS mottar gratulasjon av leder i Tolga og Tynset BS Jostein Utsumo.

Opplivingsmøtet på Alvdal. Generalsekretær i NBS, Anton Langeland, forklarer hvordan NBS ble satt på gangen før jordbruksforhandlingene 2023. I hvert fall en tilhører som følger med!

Årsmøtet i HBS mars 2023 ble holdt på Høsbjør i Ringsaker.

Årsmøtet i HBS mars 2023 ble holdt på Hotell Høsbjør i Ringsaker. Etter to år med digitale møter og ett år med separate årsmøter var det veldig trivelig å møte Oppland og Buskerud til felles årsmøtehelg igjen. Leder i NBS Tor Jakob Solberg var med oss begge dagene og bidro med kraftfulle appeller.

Politikerdebatt om arealforvaltning i kommunene i lys av truslene mot beitenæringa.

Styret i Hedmark Bonde- og Småbrukarlag rett etter årsmøtet på Høsbjør i mars 2022.
Fra venstre: Grim Jardar Aasgård, Ståle Støen, 2. vara Leif Huse, Per Lindholt, 3.var Rasmus Kristensen og Arne Erik Våge, Kjersti Rinde Omsted og 1. vara Jens Erik Furulund var ikke til stede da bildet ble tatt.

Møter i NBS.

NBS holder fylkesledermøter, kontaktmøter og representantskapsmøter. Fylkesleder og fylkessekretær deltar på disse både digitale og fysiske. Nyttige møter som fungerer som tovegs kommunikasjon mellom fylkesstyra og NBS-styret

Landsmøtet 2023 ble holdt ved Gardermoen og var et fysisk møte i tradisjonell form. Asbjørn Hagene og Hanne Bjerkvik ledet møtene med fast hånd, og det trengs med en så engasjert og taletrengt forsamling som landsmøteutsendingene i NBS.

17 hedmarkinger deltok. 11 av disse var utsendinger for lokallaga. Imbrikt Elgevasslien fra Follidal deltok som ungdomsutsending med stemmerett for fylkeslaget. Rønnaug Sæther og Oddbjørn Lunåsmo deltok som observatører og ungdomsutsendinger uten stemmerett. Fylkeslaget betalte oppholdet for rekruttene. Styremedlem Per Lindholt deltok som møterefereent lørdagen. Fylkessekretær Ingar Elgevasslien deltok på landsmøtet og fylkesledermøter, forsikringsksamling o.a. i forkant og som landsmøterefereent på søndagen.

"Hedmarksbenken" under landsmøtet 2023.

Godsmak fra Hedmark.

Smaken av hele Norge har vært en fast del av landsmøtehelga hvor alle fylker bidrar med produkter fra sitt landbruk. I 2023 var det ikke lagt opp til dette innslaget, men HBS tok skeia i egen hånd og holdt stand likevel. Nedenfor ser vi Hedmarkstanden 2022 hvor vi delte ut smaksprøver og godbiter fra Hedmark. Fylkessekretær Ingar Elgevasslien organiserte innkjøp og betjente skryt og salg ved standen.

Dekorasjon av scenen

HBS stod for dekorasjon av scenen og høstet avslutningsvis applaus for den jobben. Dekorasjonen hadde som tema skog, kønn og vilt og bestod av mandelpoteter fra Rondane mandel på Atna, kønnband fra Vang, røsslyng, elg- og villreingevir fra Rondane, gran fra Vallset og en godt brukt plog for hest fra Follidal. Kista fra demonstrasjonen på fredagen havna også på scenen. Jens Erik Furulund kom med en god oppfordring om Jamstilling som kan sees rett til venstre for kommandantbordet i midten. En stor takk til dem som bidro!

Veteranen Ståle Støen fra Folldal og Hedmark ble valgt til medlem i styret for NBS. Nedenfor flankert av en annen veteran og gratulant, Jo Øvergaard, landsmøteutsending fra Stor-Elvdal under landsmøtet i 2022. Jo Øvergaard er æresmedlem i Hedmark Bonde- og Småbrukarlag. Det vil nok være en styrke for styret å ha Ståle med seg i arbeidet.

Jo til venstre, Ståle til høyre.

Grim Jardar Aasgård forklarer Sjølforsyningsplan, Opptrappingsplan og Rett tallgrunnlag for fylkeslederne i forkant av landsmøtet.

Hedmark landbrukselskap er en ideell organisasjon som har til formål å medvirke til å fremme landbruket i fylket. Leder fungerer som ordfører i Hedmark Landbrukselskap.

Fjellbeiteprosjektet i regi av NIBIO har som mål å finne årsaker til- og følger av endring i utmarksbeitet og foreslå tiltak.

Pågår 1.1.22 til 31.12.25. Et forsknings samarbeid mellom NIBIO, SINTEF, Høgskolen i Innlandet, AgriAnalyse, Universitetet i Oslo, Klosser Innovasjon, Agroscope i Sveits og Arizona State University i USA. Lokalt forankra i 99 nasjonale, regionale og lokale aktører bidrar med støtte til prosjektet, inkludert faglag og - organisasjoner (NB, NBS, NSG, TYR, TINE osv.), foredlingsindustri, teknologibedrifter, landbruksrådgiving,

fjellstyrer, turistaktører, Norsk seterkultur, lokale turlag, sparebanker og utviklings- og innovasjonsselskap m.m.

Partnerskap landbruk består av faglaga, fylkeskommunen, statsforvalteren, skoglaga og Innovasjon Norge. En felles representant fra Oppland BS og HBS. Ståle Støen er medlem for HBS. Ståle Støen er medlem i partnerskapets arbeidsgruppe, men det kan lett bli spørsmål om inhabilitet når arbeidsgruppa innstiller til Partnerskapet. Derfor er det hensiktsmessig med ulike personer i arbeidsgruppa og Partnerskapet. Det var forhåpninger om at omorganiseringa av Partnerskapet med den "politiske" fylkeskommunen i førersetet skulle medvirke til større bevissthet om og større interesse for å løfte opp noe mer overordna landbrukspolitiske spørsmål. Det har ikke skjedd. Derfor må vi utfordre fylkeskommunen tøffere på nettopp dette. Ellers må det nevnes at den teknologiske kompetansen i fylkeskommunen er på et nivå hvor en må fraråde å delta på møter i Partnerskapet på Teams.

Partnerskap landbruk er en strategi- og utviklingsarena for landbruket i Innlandet. Partnerskapet består av lederne i Innlandet Bondelag, Oppland Bonde- og Småbrukarlag, Hedmark Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Glommen Mjøsen Skog, Innovasjon Norge Innlandet, Statsforvalteren i Innlandet og Innlandet fylkeskommune (politisk og administrativt).

Partnerskapet jobber blant annet med:

regionale føringer for investeringsmidlene i landbruket
innspill til jordbruksforhandlinger
større nasjonale og regionale satsinger innen jord og skog
internasjonale samarbeidsprosjekter
utforming og innspill til planer og strategier

Landbruksråd innlandet. Fylkessekretær Ingar Elgevasslien er oppnevnt til medlem i Landbruksråd innlandet (LI).

Organet ble omorganisert mot slutten av 2023 og heter nå Landbrukssamvirke Innlandet, men består av de samme deltakerne. Regionale Landbrukssamvirker har som mål å fungere som et samarbeidsforum for landbrukets organisasjoner, med formål om å fremme landbrukets felles interesser i ulike regioner. I tillegg til dette skal ordningen bidra til å styrke samhandlingen mellom medlemsbedriftene i Norsk Landbrukssamvirke. Aktivitetene som gjennomføres på regionalt nivå skal være i samsvar med Norsk Landbrukssamvirkes overordnede strategi. Dette sikrer at samhandlingen og innsatsen på regionalt nivå er i tråd med de overordnede målene og prioriteringene i Norsk Landbrukssamvirke.

FYLKESLAGETS ØKONOMI.

Regnskapet for 2023 viser en betydelig økning i inntekter. Det er en liten nedgang i tilskudd, ingen inntekter fra salg, men en betydelig økning i refusjon. Dette skyldes vel at vi har fått lokallag opp å gå i sørfylket, men også nesten 50 nye medlemmer. Overskuddet er 70 440 som er mer normalt enn 2022, som ble litt spesielt. Vi nyter godt av renteøkningen som de fleste klager på, hele 19 000 av overskuddet er renter. Dette burde gi oss tilstrekkelig med midler til aktiviteter i 2024. Egenkapitalen har økt tilsvarende. Det er også en betydelig post under gaver, som er vårt bidrag til Menonrapporten som vi forhåpentlig vil høste frukter av under jordbruksforhandlingene. Styret mener dette er innenfor styrets fullmakt, all den tid det er vedtatt 45 000 til styrets disposisjon. Det er verdt å bemerke at egenkapitalen er vesentlig lavere enn bankinnskuddet. Dette skyldes vesentlig at de nedlagte lagene har innbetalt det som sto på konto, og

vi har ikke fått melding om at nye Glåmdalen BS har opprettet bankkonto slik at vi kan overføre dit. 103 865 står under gjeld, og reduserer egenkapitalen sammen med 5 537 i sparebanken Tolga/Os som også finnes igjen under gjeld og er vår involvering i prosjekt Ulve-DNA som landslaget ikke ville styre med. Rentene av dette er tillagt HBS.

ROVILTUTVALGET

Det ser ut til at rovviltskadene er litt ned igjen etter litt opp i 2022, men ikke ned på 2020-nivå. Erstatningsandelen er for lav. Det virker ganske tilfeldig fra år til år hvordan dette fastsettes. De fleste år erstattes ikke dyr fra besetning som ikke har klart å dokumentere rovvilttap selv om tapsårsaken er ganske så opplagt. Andre år og steder, går dette helt greit. Her gjenstår en del arbeid med å synkronisere utbetalere og få mer reelle normaltap.

Årets tall:

Kilde er Statsforvalteren Innlandet samt OBB Hedmark.

Av Innlandets nær 1700 saueprodusenter, har 323 søkt om rovvilterstatning i 2023. Antallet søknader og sau søkt erstattet er noe lavere enn de foregående årene.

Statsforvalteren har erstattet 4 706 dyr søknadsåret 2023 (779 færre dyr enn i 2022). Merk at tallene for omsøkte dyr er høyere enn det som maksimalt kan erstattes, da normaltapet ikke er trukket fra hos alle søkere. Dersom man trekker fra alt normaltapet, kan det maksimalt erstattes 5 661 sau. I 2023 er det dermed erstattet ca. 83 % av det som maksimalt kunne vært erstattet.

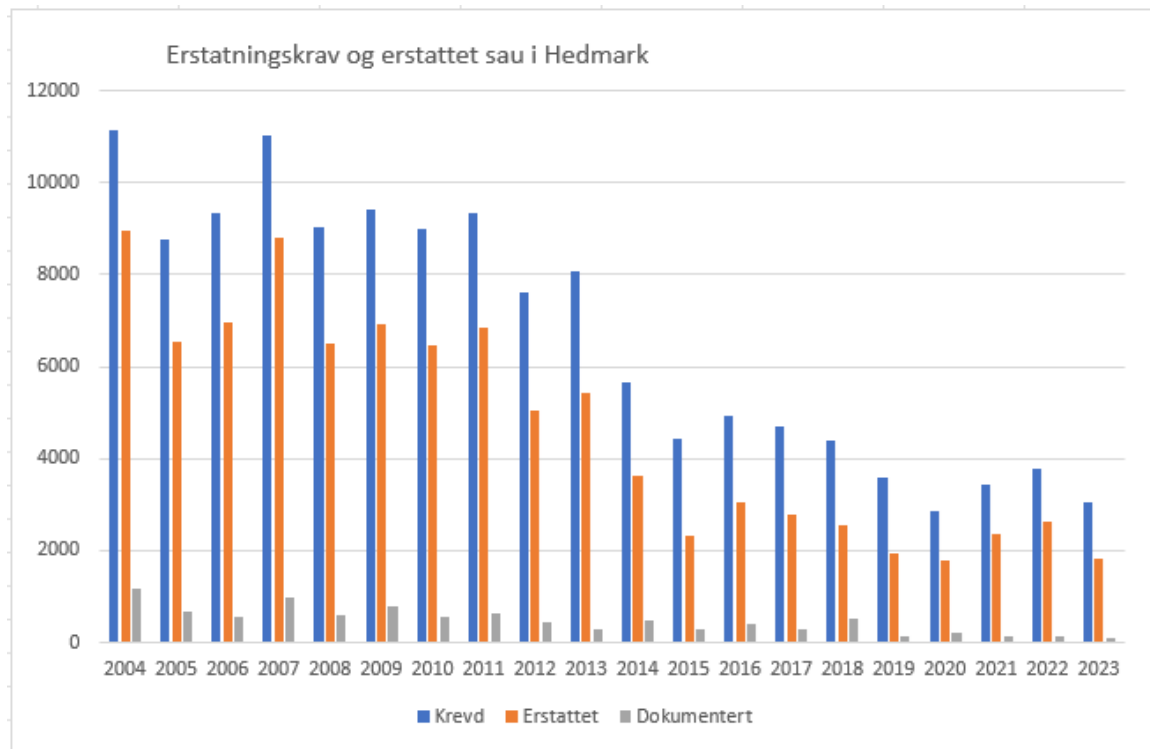
Fra OBB Hedmark 2023.

Sluppet				Tapt				Tapsprosent				
Sau	Lam	Storfe	Geit	Sau	Lam	Storfe	Geit	Sau	Lam	Sau+Lam	Storfe	Geit

32 555	54 990	11 818	1 153	925	3 704	10	9	2,8	6,7			0,3
								4	4	5,29	0,78	1

Tapt sauer og lam ikke
omsøkt 1593

Det totale bildet over år er at tapstallene til fredet rovvilt går ned, med noen svingninger mellom år (se figur 1). Det er store lokale forskjeller i tapstall, og enkelte områder har hatt omfattende tap til rovvilt i 2023, mens andre områder har lave tapstall. For mer detaljer, se oversikt på kommunenivå som ligger vedlagt.

Tabell 2: Erstattet sau fordelt på skadegjørere i 2023 (tall fra 2022 i parentes)

	Gaupe	Jerv	Bjørn	Ulv	Kongeørn	Ukjent fredet rovvilt	Totalt
Oppland	413 (730)	2046 (1953)	0 (82)	298 (0)	107 (87)	0 (3)	2864 (2855)
Hedmark	168 (199)	1079 (1382)	8 (191)	352 (635)	235 (222)	0 (1)	1842 (2630)
Innlandet	581 (929)	(3335)	8 (273)	650 (635)	342 (309)	0 (4)	4706 (5485)

For å redusere noe av tapet, er det lisensfelling på noen av artene som er plagsomme. Det var selvsagt noen som hadde funnet en genetisk viktig (tvilsom) ulv slik at de klarte å begrense fellingsområdet noe. De vet allerede før dyret kommer at det er viktig selv før DNA er tatt. Denne var av typen rødbein, som Forgen som regel definerte som blanding av ulv og schæfer. De vil nå flytte denne inn i ulvesona. Kan lure på hvorfor den ikke ble sluppet der i utgangspunktet, eller kanskje var den det, men ville hjem?

Ulveforvaltninga i Norge har av div verneorganisasjoner vært bragt inn i høyesterett i to runder, henholdsvis utafor ulvesona og nå sist innafor sona. HBS er imponert over at rovviltnemnda i Hedmark sine forvaltningsvedtak på lisensfelling av ulv i to omganger har stått seg gjennom behandling i Høyesterett. I forkant av årets lisensfelling av ulv innafor/utafor ulvesona ble ikke vedtak om felling klaga for rettsapparatet. Uten forvaltning av ulv de siste 10 åra er det estimert at bestanden ville vært i størrelsesorden 2000 individer. Derfor er vår konklusjon at det må grunne i uforstand at det er organisasjoner som nekter enhver forvaltning av ulv.

Ulv : 8 dyr felt innenfor sona

Gaupe :

Det er felt 4 gauper på lisensfelling i Hedmark så langt av kvote på 5,

Jerv : Kvote på 35 jerv hvorav 22 tisper. Dette tar ikke ut tilveksten en gang. Finner ikke tall da lisensfellinga varer til 15. februar.

Brunbjørn: Region 5 ble vedtatt kvote på 6 dyr 23/24 selv om sekretariatet ville ha 5. Hedmark skal ha 3 ynglinger. Ett dyr står igjen på kvota.

Leders innlegg i pressen: (kan åpnes i den elektroniske utgaven)

Nettavisen

<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/ellevilt-krav-og-harreisende-tall-fra-jordbruket/o/5-95-1078355>

Aftenposten

<https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/BWqG6E/ellevilt-fra-bondelaget>

Nationen

<https://www.nationen.no/sv-forstar- Alvoret-og-tar-tak/o/5-148-366211>

<https://www.nationen.no/norske-bonder-finner-det-ikke-lonnsomt-a-drive-jorda-f-ret-gar-til-svenske-kyr/f/5-148-413050>

<https://www.nationen.no/kva-tid-far-jordbruket-arleg-og-rett-talgrunnlag/o/5-148-421180>

<https://www.nationen.no/grim-jardar-ble-reddet-da-naboen-sluttet-tar-bort-mye-av-gleden/s/5-148-442613>

<https://www.nationen.no/hva-slags-sovjetisk-system-er-det-han-argumenterer-for/o/5-148-462953>

Tynsetingen

<https://www.tynsetingen.no/2023/ung/baerekraftig-mat-pa-programmet-hos-restaurant-og-matfag/>

<https://www.tynsetingen.no/2023/bygdeliv/det-er-maten-var-for-pokker/>

<https://www.tynsetingen.no/2023/bygdeliv/matdebatt-med-temperatur/>

<https://www.tynsetingen.no/2023/bygdeliv/jordbruksforhandlingene-vi-forlot-ikke-bordet/>

<https://www.tynsetingen.no/2023/bygdeliv/naeringsliv/jordbruksoppgjoret-skal-flagget-heises-pa-halv-stang-i-morra/>

Årsmeldinga er enstemmig godkjent i årsmøtet den 3. mars 2024

Grim Jardar Åsgård (S)
fylkesleder

Kjersti Røhnebæk (S)
utsending

Ingar Elgevasslien (S)
fylkessekretær og referent

Rasmus W. Kristensen (S)
utsending

Sammen for det norske landbruket

Vi er stolte og glade over vårt samarbeid med Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Sammen hjelper vi med å forebygge skader og forsikre gårdene i landet vårt, slik at du kan sikre deg, dine og alt som er ditt.

Som medlem av Norsk Bonde- og Småbrukarlag får du gode rabatter hos oss. Du får:

- inntil 20 % rabatt på privatforsikring
- 23 - 24 % rabatt på landbruksforsikringer
- god pris på ulykkesforsikring for voksne og barn
- gode fordeler på pensjon

Ring oss på **915 03100** eller les mer på gjensidige.no/landbruk

NORSK BONDE- OG
SMÅBRUKARLAG

Gjensidige